IQRO JURNALI , IQRO JOURNAL, ИКРО ЖУРНАЛИ
ISSN:2181-4341| wordlyknowledge.uz/index.php/iqro
Volume 24. Issue 01. Oktabr, 2026

МАЖБУРИЙ ИЖРО БЮРОСИ АХБОРОТ ТИЗИМЛАРИДА КИБЕРХАВФСИЗЛИК ВА ШАХСГА ДОИР МАЪЛУМОТЛАРНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ

Ғаниев Холмурод Суннат ўғли
Ўзбекистон республикаси ҳуқуқни муҳофаза қилиш академияси магистратура тингловчиси
https://doi.org/10.5281/zenodo.23772609

Аннотатсия. Мақолада Мажбурий ижро бюроси ахборот тизимларида киберхавфсизликни таъминлаш ва шахсга доир маълумотларни ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий мазмуни тадқиқ этилади. Тадқиқотнинг мақсади ижро ҳужжатларининг бажарилишини таъминлаш билан шахсий ҳаёт дахлсизлиги ўртасидаги мувозанатни сақлашга хизмат қилувчи ҳуқуқий ва ташкилий механизмларни аниқлашдан иборат. Норматив ҳужжатларни формал-юридик, тизимли ва қиёсий-ҳуқуқий таҳлил қилиш асосида ахборот тизими, киберхавфсизлик ҳамда маълумотларга ишлов бериш тушунчаларининг соҳавий хусусиятлари очиб берилади. Маълумотларга кириш ваколати, идоралараро ахборот алмашинуви, электрон ҳужжатлар яхлитлиги ва автоматлаштирилган қарорларни назорат қилиш масалалари ўрганилади. Ҳимоя чораларини маълумотнинг бутун ҳаёт даврига татбиқ этиш ва хавф даражасига мувофиқ белгилаш зарурати асосланади. Тадқиқот натижасида мазкур соҳанинг муаллифлик таърифи таклиф этилиб, рухсатларни чеклаш, ҳаракатларни қайд этиш, маълумотларни тузатиш, захирадан тиклаш ва инсон назоратини кучайтириш бўйича тавсиялар ишлаб чиқилади. Хулосалар рақамли ижро жараёнларини тартибга солувчи ички ҳужжатлар ҳамда ахборот тизимларига қўйиладиган талабларни такомиллаштиришда қўлланилиши мумкин.

Калит сўзлар: мажбурий ижро, ахборот тизими, киберхавфсизлик, шахсга доир маълумотлар, шахсий ҳаёт дахлсизлиги, идоралараро ахборот алмашинуви, электрон ҳужжат, мутаносиблик, сунъий интеллект, инсон назорати.

Abstract. This article examines the legal foundations of cybersecurity and personal data protection in the information systems of Uzbekistan's Bureau of Compulsory Enforcement. It aims to identify legal and organisational mechanisms that reconcile effective enforcement with the protection of privacy. The study uses doctrinal, systematic and comparative legal analysis to clarify the sector-specific meaning of information systems, cybersecurity and personal data processing. Particular attention is paid to access authorisation, interagency data exchange, the integrity of electronic documents and oversight of automated decisions. The analysis supports a lifecycle approach in which safeguards are proportionate to the risks associated with particular processing operations. The article proposes an integrated definition of cybersecurity and personal data protection in enforcement and develops recommendations on access restrictions, audit trails, data rectification, backup recovery and human oversight. The findings may inform internal regulations and requirements for digital enforcement systems. They constitute a normative assessment rather than an empirical evaluation of the Bureau's operational security.

Keywords: compulsory enforcement, information system, cybersecurity, personal data, privacy, interagency data exchange, electronic document, proportionality, artificial intelligence, human oversight.

Кириш

Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этишда ахборот тизимларидан фойдаланиш маълумотларни тезкор олиш, ижро ҳаракатларини ҳужжатлаштириш ва тарафларни хабардор қилиш имкониятларини кенгайтиради. Айни пайтда, турли манбалардаги маълумотларни бирлаштириш шахснинг молиявий ва мулкий ҳолати ҳақида батафсил тасаввур ҳосил қилади. Шу сабабли рақамлаштиришнинг ҳуқуқий самараси маълумотларга кириш, улардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш тартибининг аниқлигига ҳам боғлиқ.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 31-моддаси шахсга доир маълумотларни ҳимоя қилиш, нотўғри маълумотларни тузатиш ва ҳуқуқий асоси мавжуд бўлмаган маълумотларни йўқ қилишни талаб этиш ҳуқуқини кафолатлайди. Конституциянинг 55-моддасидаги суд орқали ҳимояланиш кафолатлари рақамли муҳитда қабул қилинадиган қарорларга нисбатан ҳам аҳамиятлидир [1]. Мажбурий ижронинг вазифалари ва давлат ижрочисининг ваколатлари эса соҳавий қонунчилик билан белгиланади [2]. Демак, ижро самарадорлиги ва шахс ҳуқуқларини ҳимоя қилиш биргаликда таъминланиши лозим.

«Рақамли прокуратура — 2030» стратегияси доирасида ижро фаолиятига сунъий интеллект воситаларини жорий этиш, жумладан, «миб.ижрочи» мобил иловасида нутқни аниқлаш орқали далолатномаларни расмийлаштириш модулини ишлаб чиқиш вазифаси белгиланган [7, 2-илова, 43-банд]. Бундай вазифаларнинг мавжудлиги алгоритм натижаларини текшириш ва маълумотларни ҳимоя қилиш талабларини тизимни лойиҳалаш босқичида белгилаш заруратини кучайтиради.

Тадқиқотнинг мақсади Мажбурий ижро бюроси ахборот тизимларида киберхавфсизлик ва шахсга доир маълумотлар муҳофазасининг ўзаро боғлиқ ҳуқуқий мазмунини очиб бериш ҳамда уларни таъминлаш бўйича таклифлар ишлаб чиқишдан иборат. Тадқиқот объекти рақамли ижро жараёнида юзага келадиган ахборотга оид муносабатлар, предмети эса ушбу муносабатларни тартибга солувчи нормалар ва ҳимоя механизмларидир. Формал-юридик, тизимли ва қиёсий-ҳуқуқий таҳлил усуллари қўлланилиб, миллий қонунчиликнинг 2026 йил 24 октябрда амал қилган қоидалари ҳамда тегишли хорижий манбалар ўрганилди.

Асосий қисм

Ахборот тизими ва маълумотлар муҳофазасининг ҳуқуқий мазмуни

«Ахборотлаштириш тўғрисида»ги Қонун ахборот тизимини маълумотларни тўплаш, сақлаш, излаш, қайта ишлаш ва улардан фойдаланишга хизмат қилувчи ўзаро боғлиқ ресурслар, технологиялар ҳамда алоқа воситалари мажмуи сифатида белгилайди [3, 3-модда]. Мажбурий ижрода бундай тизим процессуал фаолиятни ахборот билан таъминлайди. Бироқ тизимдаги ҳар қандай техник ёзувни мустақил юридик ҳужжат деб ҳисоблаш мумкин эмас: унинг аҳамияти мазмуни, келиб чиқиши ва расмийлаштириш тартибига қараб баҳоланади.

«Киберхавфсизлик тўғрисида»ги Қонуннинг 3-моддасида киберхавфсизлик кибермакондаги манфаатларни ички ва ташқи таҳдидлардан муҳофаза қилиш ҳолати билан боғланади [4]. Ижро тизимида бу тушунча рухсатсиз киришнинг олдини олиш, маълумотларнинг ишончлилигини сақлаш ва хизматлар узлуксизлигини таъминлаш орқали намоён бўлади. Ахборотнинг махфийлиги бузилмаса ҳам, қарз миқдорининг хато ўзгариши ёки тўлов ҳақидаги маълумотнинг йўқолиши шахс ҳуқуқларига таъсир қилиши мумкин.

Шахсга доир маълумотларни ҳимоя қилишнинг марказида муайян инсонга тааллуқли ёки уни аниқлаш имконини берувчи ахборот туради [5, 4-модда]. Ушбу институт билан киберхавфсизлик ўзаро боғлиқ, аммо уларнинг вазифалари тўлиқ бир хил эмас. Техник жиҳатдан ҳимояланган тизимда ҳам маълумотлар хизмат вазифасига алоқасиз мақсадда ишлатилиши мумкин. Аксинча, маълумотларни олиш учун қонуний асоснинг мавжудлиги улар сақланадиган тизимнинг хавфсизлигини автоматик таъминламайди.

А. И. Савелев катта маълумотлар технологиялари маълумотларни дастлабки мақсаддан ташқари қайта ишлатиш имкониятларини кенгайтириши, эгасизлантирилган ахборотдан шахсни қайта аниқлаш хавфи сақланишини таъкидлайди [9]. Мажбурий ижро учун ушбу ёндашувнинг аҳамияти шундаки, алоҳида маълумотнинг ўзи чекланган мазмунга эга бўлсада, банк, мулк ва манзил маълумотларини бирлаштириш янги ахборот ҳосил қилади. Бундай бирлаштиришнинг мақсади ва ҳуқуқий асоси мустақил баҳоланиши керак.

Маълумотларга ишлов беришнинг ҳуқуқий асослари ва чегаралари

Маълумотларга ишлов бериш асосларини белгилашда «Шахсга доир маълумотлар тўғрисида»ги Қонуннинг 18-моддаси муҳим: унда розиликдан ташқари, қонунчиликдаги мажбуриятларни бажариш зарурати ҳам назарда тутилган [5]. Шунга кўра, ижро вазифасини бажариш учун зарур маълумотни олишда розилик ягона асос бўлмаслиги мумкин. Бу хулоса ҳар қандай маълумотни чекловсиз йиғиш ёки исталган шахсга бериш ваколатини англатмайди.

Ҳар бир ахборот амалиёти учун тўртта саволга жавоб бўлиши мақсадга мувофиқ: қайси ижро вазифаси бажариляпти, қандай маълумот зарур, ким ундан фойдаланади ва қанча вақт сақланади? Масалан, қарздорга тегишли транспорт воситасини аниқлашга қаратилган сўров унинг вазифага алоқасиз шахсий маълумотларини олишга асос бўлмайди. Бундай ёндашув ваколатни амалга ошириш билан шахсий ҳаётга аралашув ўртасидаги чегарани текшириш имконини беради.

Қонуннинг 3-моддасида айрим фаолият турлари бўйича истиснолар белгиланган [5]. Уларни Бюронинг барча ахборот амалиётларига бир хил татбиқ этиш ўрнига, муайян маълумот қайси вазифа доирасида олинганини аниқлаш зарур. Ижро иши, ходимларга оид ҳисоб ва фуқароларга электрон хизмат кўрсатиш жараёнларининг ҳуқуқий асослари фарқланиши мумкин. Ташкилотнинг умумий мақоми маълумотларга ишлов беришнинг ҳар бир турини алоҳида баҳолаш ўрнини босмайди.

Қонуннинг 25 ва 26-моддалари махсус, биометрик ҳамда генетик маълумотларга оид қоидаларни ажратади [5]. Молиявий-мулкий маълумотлар ва жисмоний шахснинг шахсий идентификатсия рақамини улар билан айнанлаштирмаслик лозим. Амалий хавф юқори бўлиши маълумотнинг қонунчиликдаги тоифасини ўз-ўзидан ўзгартирмайди. Шу боис ички таснифда ҳуқуқий тоифа билан бир қаторда маълумот тарқалишининг эҳтимолий оқибатлари ҳам ҳисобга олиниши таклиф этилади.

2026 йил 26 мартдаги ЎРҚ-1125-сон Қонун маълумотларни сақлаш ва уларга ишлов бериш шартларини янгилади. Унда Ўзбекистон ҳудудида сақланиши шарт бўлган маълумотлар ажратилган, бошқа маълумотларни четда сақлаш ва қайта ишлаш учун эса муайян шартлар белгиланган [8]. Шунинг учун сервер жойлашувига доир хулоса маълумот тури ва амалдаги махсус талаблар асосида чиқарилиши керак. Ташқи хизматдан фойдаланиш масаласида шахсга доир маълумотлар қоидаларидан ташқари давлат ахборот ресурслари ва махфий ахборотга оид чекловлар ҳам текширилиши лозим.

Кибертаҳдидлар ва ҳимоя чораларининг ўзаро боғлиқлиги

Таҳлилий мақсадда ижро ахборот муҳитини уч қисмга ажратиш мумкин: ички иш юритиш тизимлари, идоралараро маълумот алмашиш воситалари ва фуқаролар фойдаланадиган электрон хизматлар. Бу ҳуқуқий мақомни белгиловчи расмий тасниф эмас, балки ҳар бир қисм учун алоҳида хавфларни баҳолаш усулидир. Ички тизимда ходим ваколатини суиистеъмол қилиш, алмашинувда маълумот манбасини нотўғри аниқлаш, электрон хизматда эса ўзга шахс маълумотларини кўриш хавфи устувор бўлиши мумкин.

«Киберхавфсизлик тўғрисида»ги Қонун давлат органларининг мажбуриятлари, захира нусхаларини кўчириш, экспертиза ва ҳодисаларга чора кўриш масалаларини тартибга солади [4, 14–18, 22–23-моддалар]. Бироқ Бюронинг барча тизимларини автоматик равишда муҳим ахборот инфратузилмаси объекти деб аташ тўғри эмас. Бундай мақом тегишли тоифалаштириш ва реестрга киритиш қоидалари билан боғлиқ [4, 26–27-моддалар].

Ҳимоянинг ташкилий қисмида вазифаларни тақсимлаш ва кириш ҳуқуқларини бошқариш ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Ҳар бир ходимга ўз иши учун зарур бўлган маълумотларгагина рухсат бериш, лавозим ўзгарганда ҳуқуқларни қайта кўриб чиқиш, меҳнат муносабатлари тугаганда киришни бекор қилиш тавсия этилади. Ходимнинг маълумотни кўргани, ўзгартиргани ёки кўчиргани ҳақидаги қайдлар хизмат текширувида ҳаракатлар кетма-кетлигини тиклашга ёрдам бериши керак.

Техник чоралар фойдаланувчини ишончли аниқлаш, алоқа ва сақлаш муҳитини ҳимоялаш, дастурий заифликларни бартараф этиш, захира нусхаларини ажратилган муҳитда сақлаш ҳамда тиклашни синаш билан боғланиши лозим. Шифрлашдан фойдаланилганда калитларни сақлаш ва уларга кириш тартиби ҳам белгиланиши зарур. Резерв нусханинг мавжудлиги етарли эмас: ижро ишининг ҳужжатлари, имзолари ва ҳаракатлар тарихи биргаликда тикланиши текширилиши керак.

ИСО/ИЕС 27001:2022 ахборот хавфсизлигини бошқариш тизимини ташкил этиш ва доимий такомиллаштиришга доир талабларни белгилайди [11]. Ушбу ёндашувдан келиб чиқиб, ҳимоя чораларини ускуналар сони билан эмас, хавфни камайтириш натижаси билан баҳолаш таклиф этилади. Масалан, ҳуқуқларни қайта кўриб чиқишнинг ўз вақтида бажарилиши, захирадан тиклаш синовлари ва аниқланган камчиликларни бартараф этиш ҳолати ички назорат кўрсаткичлари бўлиши мумкин.

Идоралараро ахборот алмашинуви ва электрон ҳужжатлар ишончлилиги

Идоралараро ахборот алмашинувида маълумотни жўнатувчи ва қабул қилувчи томонларнинг масъулияти аниқ тақсимланиши керак. Сўровда ижро ишига алоқадорликни белгилаш, жавобда маълумот манбаси ва янгиланган вақтини кўрсатиш, хатолар аниқланганда тузатишни бошқа иштирокчиларга етказиш тартибини жорий этиш мақсадга

мувофиқ. Шундай тартиб бир тизимдаги хато маълумотнинг бошқа тизимларда қайта-қайта ишлатилиши хавфини камайтиради.

Шартли мисолда, қарздорнинг тўлови ҳақидаги маълумот янгиланмай қолса, автоматлаштирилган хизмат амалда бажарилган мажбуриятни бажарилмаган деб кўрсатиши мумкин. Бу ерда муаммо маълумотнинг махфийлиги эмас, унинг долзарблиги ва тўғри боғланганлигидадир. Бундай ҳолат учун манба билан қайта солиштириш, баҳсли маълумотни текширувга йўналтириш ва нотўғри маълумотга асосланган кейинги ҳаракатларни қайта кўриб чиқиш механизми таклиф этилади.

Электрон ҳужжатнинг юридик кучи уни белгиланган тартибда шакллантириш ва зарур реквизитлар билан боғлиқ. «Электрон ҳужжат айланиши тўғрисида»ги Қонун электрон ҳужжатни қоғоз ҳужжатга тенглаштиради [6, 5–7-моддалар]. Шу билан бирга, давлат ижрочиси қарорида ҳуқуқий асослар, хулоса ва шикоят қилиш тартиби кўрсатилиши талаб этилади [2, 86-модда]. Ахборот тизими ушбу талабларни бажаришга хизмат қилиши, ҳужжатнинг қайси манбалар ва ҳаракатлар асосида тайёрланганини текшириш имконини сақлаши керак.

Ҳужжат яхлитлигини сақлаш уни қонуний тартибда тузатишни бутунлай тақиқлаш дегани эмас. Тузатиш ваколатли шахс томонидан, асоси кўрсатилган ва аввалги ҳолатни аниқлаш имкони сақланган тарзда бажарилиши мақсадга мувофиқ. Худди шунингдек, иш юритиш якунланиши барча маълумотларни дарҳол ўчиришни англатмайди. Сақлаш муддати, архивга ўтказиш, фойдаланишни чеклаш ва қонуний асос тугагач йўқ қилиш алоҳида босқичлар сифатида белгиланиши лозим.

Сунъий интеллект ва автоматлаштирилган қарорларда инсон назорати

Сунъий интеллектдан ҳужжат лойиҳасини тайёрлашда фойдаланиш билан шахс ҳуқуқларига таъсир қиладиган қарорни қабул қилишни фарқлаш зарур. Биринчи ҳолатда дастур ёрдамчи восита бўлиши мумкин; иккинчи ҳолатда эса ҳуқуқий асос, ишончли маълумот ва ваколатли шахснинг баҳоси талаб этилади. «Рақамли прокуратура — 2030» стратегиясида муайян модулни ишлаб чиқиш вазифаси белгиланганининг ўзи унинг амалда тўлиқ жорий этилгани ёки автоном қарор чиқариш ваколати берилганини тасдиқламайди [7].

«Ахборотлаштириш тўғрисида»ги Қонуннинг 2026 йилда киритилган 7^1-моддаси ҳуқуқ ва эркинликларга алоқадор юридик аҳамиятли қарорларда фақат сунъий интеллект хулосасига таянишни чеклайди [3]. «Шахсга доир маълумотлар тўғрисида»ги Қонуннинг 24-моддаси эса автоматлаштирилган ишлов бериш асосидаги қарорларга нисбатан кафолатлар ва истисноларни белгилайди [5]. Ушбу нормаларни биргаликда қўллашда технология тури, қарорнинг оқибати ва тегишли ҳуқуқий асос ҳисобга олиниши керак.

Ижро фаолиятида инсон назорати дастур тайёрлаган натижани расман тасдиқлашдан иборат бўлиб қолмаслиги лозим. Давлат ижрочиси шахснинг тўғри аниқланганини, мажбуриятнинг ҳажмини, маълумотнинг долзарблигини ва танланган чоранинг ҳуқуқий асосини текшириши керак. Овоздан матнга ўгирилган далолатномада исм, манзил ёки сумма нотўғри танилиши мумкинлиги сабабли, ҳужжатни имзолашдан олдин унинг мазмунини текшириш босқичини сақлаш таклиф этилади.

Алгоритм ишини назорат қилиш учун унинг қайси вазифани бажариши, қандай маълумотларга таяниши ва хато натижани қандай аниқлаш мумкинлиги

ҳужжатлаштирилиши зарур. Шахсга қарорнинг мазмуни ва унга эътироз билдириш йўли тушунарли бўлиши керак. Давлат ижрочиси қарорлари ва ҳаракатлари устидан шикоят қилишнинг соҳавий механизми мавжуд [2, 86¹-модда]; рақамли интерфейс ушбу имкониятдан фойдаланишни енгиллаштириши лозим. Дастурнинг техник мураккаблиги масъулиятни ноаниқ қолдиришга асос бўлмаслиги керак.

Хорижий ёндашувлар ва таклиф этилаётган ҳуқуқий модел

Европа Иттифоқининг Маълумотларни ҳимоя қилиш умумий регламенти — ГДПР маълумотларни мақсад билан чеклаш, зарур ҳажмдагина қайта ишлаш ва ҳимояни лойиҳалаш босқичидан ҳисобга олиш ёндашувларини белгилайди [10, 5, 25-моддалар]. Ушбу қоидалар мақолада қиёсий таҳлил мезони сифатида қўлланилмоқда. Уларни Ўзбекистондаги ҳар бир ижро муносабатига автоматик равишда татбиқ этиладиган норма деб баҳолаш ўринли эмас; миллий тизимга жорий қилиш ҳуқуқий асос ва соҳавий хусусиятларни ҳисобга олишни талаб этади.

Европа одил судлов самарадорлиги комиссиясининг — СЕПЕЖнинг суд қарорларини ижро этиш бўйича қўлланмасида учинчи шахсга ҳамкорлик учун қатъий зарур ахборотнигина бериш ва ижро иштирокчилари учун махфийлик мажбуриятини белгилаш тавсия қилинади [12, 49-банд]. Мазкур ёндашув иш берувчи ёки банкка йўлланадиган электрон хабар учун ҳам аҳамиятли: хабарнинг таркиби уни қабул қилувчининг вазифаси билан чегараланиши мақсадга мувофиқ.

Миллий нормалар ва қиёсий ёндашувларни умумлаштириб, қуйидаги таъриф таклиф этилади: мажбурий ижро органи ахборот тизимларида киберхавфсизлик ва шахсга доир маълумотларни ҳимоя қилиш — ижро вазифаларини бажаришда ахборотга қонуний ва мақсадли ишлов беришни, электрон ҳужжатлар яхлитлиги ҳамда хизматлар узлуксизлигини таъминлашга, шахс маълумотларидан рухсатсиз фойдаланиш ва нотўғри автоматлаштирилган қарорлар хавфини камайтиришга қаратилган ўзаро боғлиқ ҳуқуқий, ташкилий ва техник чоралар тизимидир.

Таклиф этилаётган моделда учта боғлиқ мезон ажратилади. Қонунийлик мезони маълумотни олиш ва ишлатиш асосини белгилайди. Ишончлилик мезони унинг тўғрилиги, яхлитлиги ва зарур пайтда мавжудлигини қамраб олади. Ҳисобдорлик мезони эса ким, қачон ва нима асосда ҳаракат қилганини текшириш имконини беради. Ушбу мезонлардан бири таъминланмаса, қолганларининг мавжудлиги шахс ҳуқуқларини тўлиқ кафолатлай олмайди. Моделни ички регламент, техник талаб ва хизмат назоратида бир хил қўллаш тавсия этилади.

Хулоса

Таҳлил мажбурий ижро ахборот тизимларида киберхавфсизлик ва шахсга доир маълумотларни ҳимоя қилишни ягона бошқарув жараёнида мувофиқлаштириш зарурлигини кўрсатади. Ушбу жараён маълумотни олиш асосидан бошланиб, унинг ишончлилигини текшириш, ундан фойдаланиш, сақлаш ва қонуний асосда йўқ қилишгача давом этади. Тадқиқот натижалари асосида қуйидаги таклифлар илгари сурилади.

1. Бюро ахборот тизимларидаги маълумотларга ишлов бериш жараёнлари рўйхатини шакллантириш мақсадга мувофиқ. Ҳар бир жараён учун ҳуқуқий асос, мақсад, маълумот

таркиби, масъул бўлинма, кириш ҳуқуқи ва сақлаш муддати белгиланиши керак. Бу умумий ваколатни муайян ахборот амалиёти билан боғлаш имконини беради.

2. Идоралараро ахборот алмашинувида сўровнинг ижро ишига алоқадорлигини текшириш, манба ва янгиланиш вақтини қайд этиш ҳамда хато маълумотни тузатиш тартибини биргаликда белгилаш таклиф этилади. Маълумотни олиш ҳуқуқи уни кейинчалик исталган мақсадда тарқатиш ҳуқуқи сифатида талқин қилинмаслиги лозим.

3. Электрон ҳужжатлар учун имзолаш, ўзгартиш киритиш, версияларни сақлаш ва ҳаракатларни қайд этиш тартиби ўзаро мувофиқлаштирилиши зарур. Захирадан тиклаш синовларида ҳужжатнинг ўзи билан бирга унинг юридик аҳамиятини тасдиқловчи маълумотлар ҳам тикланиши баҳоланиши керак.

4. Ҳуқуқий оқибат келтириб чиқарувчи автоматлаштирилган жараёнларда ваколатли шахснинг мазмунли назорати, хатоларни текшириш ва қарорга эътироз билдириш имконияти таъминланиши лозим. Янги алгоритмни жорий этишдан олдин унинг шахс ҳуқуқларига таъсирини баҳолаш амалиётини йўлга қўйиш тавсия этилади.

5. Ходимларни ўқитиш, кириш ҳуқуқларини даврий текшириш ва ҳодисаларга жавоб бериш машқларини ягона назорат дастурига бирлаштириш мақсадга мувофиқ. Ҳимоянинг самараси қонунбузилишнинг олдини олиш, хатони ўз вақтида тузатиш ва хизматни ишончли тиклаш имкониятлари асосида баҳоланиши керак.

Ишлаб чиқилган таклифлар норматив ва назарий таҳлилга асосланади. Уларнинг амалий самарасини баҳолаш учун кейинги тадқиқотларда рухсат этилган ва шахсни аниқлаш имкони чекланган маълумотлар асосида ҳодисалар, мурожаатлар ва тиклаш синовлари натижаларини ўрганиш зарур. Бу таклифларни Бюронинг муайян тизимлари ва иш жараёнларига мослаштиришга хизмат қилади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. 2023 йил 30 апрелдаги референдумда қабул қилинган янги таҳрир. 31, 55-моддалар. УРЛ: хттпс://лех.уз/досс/-6445145 (мурожаат санаси: 24.10.2026).
2. Ўзбекистон Республикасининг «Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида»ги Қонуни. 2001 йил 29 август, 258-ИИ-сон. 86, 86¹-моддалар. УРЛ: хттпс://лех.уз/досс/26477 (мурожаат санаси: 24.10.2026).
3. Ўзбекистон Республикасининг «Ахборотлаштириш тўғрисида»ги Қонуни. 2003 йил 11 декабр, 560-ИИ-сон. 3, 7¹-моддалар. УРЛ: хттпс://лех.уз/досс/83472 (мурожаат санаси: 24.10.2026).
4. Ўзбекистон Республикасининг «Киберхавфсизлик тўғрисида»ги Қонуни. 2022 йил 15 апрел, ЎРҚ-764-сон. УРЛ: хттпс://лех.уз/досс/5960604 (мурожаат санаси: 24.10.2026).
5. Ўзбекистон Республикасининг «Шахсга доир маълумотлар тўғрисида»ги Қонуни. 2019 йил 2 июл, ЎРҚ-547-сон. УРЛ: хттпс://лех.уз/досс/4396419 (мурожаат санаси: 24.10.2026).
6. Ўзбекистон Республикасининг «Электрон ҳужжат айланиши тўғрисида»ги Қонуни. 2004 йил 29 апрел, 611-ИИ-сон. 5–7-моддалар. УРЛ: хттпс://лех.уз/досс/165079 (мурожаат санаси: 24.10.2026).

7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «“Рақамли прокуратура — 2030” стратегиясини тасдиқлаш ва уни самарали амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони. 2025 йил 3 ноябр, ПФ-204-сон. 2-илова, 43-банд. УРЛ: хттпс://лех.уз/досс/7813706 (мурожаат санаси: 24.10.2026).
8. Ўзбекистон Республикасининг «“Шахсга доир маълумотлар тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартиришлар ва қўшимча киритиш ҳақида»ги Қонуни. 2026 йил 26 март, ЎРҚ-1125-сон. УРЛ: хттпс://лех.уз/ру/досс/8099215 (мурожаат санаси: 24.10.2026).
9. Савелев А. И. Проблемы применения законодателства о персоналных данных в эпоху «Болших данных» (Биг Дата) // Право. Журнал Высшей школы экономики. 2015. № 1. С. 43–66. ДОИ: 10.17323/2072-8166.2015.1.43.66. УРЛ: хттпс://лаw-жоурнал.хсе.ру/артисле/виеw/20407 (мурожаат санаси: 24.10.2026).
10. European Parliament and Council. Regulation (EU) 2016/679 of 27 April 2016 (General Data Protection Regulation) // Official Journal of the European Union. 2016. L 119. P. 1–88. Articles 5, 25. URL: хттпс://еур-лех.европа.еу/ели/рег/2016/679/ож/енг/ (murojaat sanasi: 24.10.2026).
11. ISO/IEC 27001:2022. Information security, cybersecurity and privacy protection — Information security management systems — Requirements. 3rd ed. Geneva: ISO, 2022. URL: хттпс://соммиттее.исо.орг/стандард/27001 (murojaat sanasi: 24.10.2026).
12. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). Good practice guide on enforcement of judicial decisions. CEPEJ(2015)10. Strasbourg: Council of Europe, 11 December 2015. Paragraph 49. URL: хттпс://рм.сое.инт/еуропеан-соммиссион-фор-тхе-эффисиенсй-оф-жустисе-сепеж-гоод-прастисе-/16807477бф (murojaat sanasi: 24.10.2026).